

Історія 11
Лекція #4

ШІСТДЕСЯТНИКИ

- ❖ Бурхливі зміни в щоденному життю СРСР 50-тих і 60-тих років, відлунням грому прокотилися в світогляді молодих письменників, поетів, мистців, кіно режисерів, композиторів, критиків, режисерів театру, акторів...
- ❖ Переважно уроджені в 30-тих і 40-вих роках, ці талановиті молоді люди вирости, вчилися і довершили свою науку в соціалістичній системі СРСР.

- ❖ Проте, починаючи з кінцем 50-тих років, по цілому СРСР, найбільш талановиті швидко відкинули обмеження і заборони Соцреалізму, і почали шукати нові шляхи творчості.
- ❖ Ці поети і письменники шукали правди, розглядали універсальні вартості - любов, справедливість, чесність, краса, індивідуалізм, свободу.

- На фото Вертеп у домі Садовських у Львові. Стоять ліворуч: Любомира Попадюк, Василь Стус, Олена Антонів, Ірина Калинець, Марія й Ганна Садовські, Михайло Горинь; сидять – Стефанія Шабатура («циган»), Мар'ян Гатало, Олександр Кузьменко.

- ❖ Вони також вперто вишукували своє коріння, свою культуру та свою історію.
- ❖ У своїх творах, вони почали шукати за правдою про свій нарід, роздирати байдужість до минулого, показувати пальцем на лицемірство та брехню яка просякала кожний куточок радянського «раю».
- ❖ Сповідували свободу творчого самовираження і культурний плюралізм.

- ❖ В Російській СФСР, в Казахській РСР, в Литовській РСР, та по всіх республіках СРСР, це покоління піднесло свій голос проти несправедливості.
- ❖ Їх назвали *Шестидесятниками*, і між ними знайшлося багато сміливих українців, які теж шукали вільного українського голосу.
- ❖ Цих молодих, ми називаємо *Шістдесятниками* українською мовою.

❖ Перші офіційні прояви (examples) нової хвилі письменників знаходимо в 1961-ім році в Києві, де коло пам'ятника Шевченка група письменників публічно почала читати свої твори.

- ❖ Хоча за письменниками слідили КДБ, вечори читання поезій продовжувалися у парку, недалеко пам'ятника Шевченка.
- ❖ Шістдесятники теж збиралися по хатах, ставили приватні вистави мистецтва, виступали з п'єсами і вертепами.
- ❖ Вони не боялися цензури.
- ❖ Вони себе зорганізували в «*Клуб творчої молоді*», який проіснував від 1960-1964 рр.

- ❖ Клуб поділявся на п'ять секцій за зацікавленнями:
  - ❖ письменницька,
  - ❖ художня,
  - ❖ музична,
  - ❖ кіно,
  - ❖ театральна.
- ❖ При клубі діяв джазовий ансамбль, *«Другий український театр»*, та інші художні групи.
- ❖ До Клубу записувалося багато студентів київських університетів.

- ❖ В той сам час , ці молоді люди, старалися зберегти і реабілітувати минуле, а також показати правду про жорстокі роки комуністичної влади.
- ❖ Літом 1962 р. члени «Клубу творчої молоді,» Лесь Танюк (театральний режисер), Алла Горська (художниця) і Василь Симоненко (поет) натрапили на спортову площу піонерського табору недалеко Києва, де хлопці грали футбол, копаючи людський череп.

❖ Вони знайшли місце де НКВД скидало замордовані жертви в 1936-1939 рр.

❖ Почали вони розслідування історії масових гробів у лісі Биківня.

❖ Звернули увагу міські раді.

- ❖ КДБ, і комуністичний уряд швидко почав переслідування і спроби затишити активістів.
- ❖ Симоненка суворо побила міліція з кінцем літа 1962.
- ❖ З кінцем 1963, Василь Симоненко помер на рака нирок (cancer of the kidneys) хоча більшість шістдесятників твердять, що Симоненко не хворів перед побиттям.

- ❖ Леся Танюка відпроваджено на працю в Москву, звідки не мав права виїздити.
- ❖ Аллу Горську переслідували, вилучили із Спілки Художників Укр. РСР, і тоді в листопаді 1970 р. жорстоко замордовано.

ДІЯЛЬНІСТЬ ШІСТДЕСЯТНИКІВ

- ❖ Усі поети, письменники, журналісти і критики були членами *Спілки Українських Письменників*, і друкували свої твори в журналах і газетах Радянської України.
- ❖ Відлига цензури, дозволила їм друкувати твори які не були відверто критичні радянським властям.

- ❖ Особливо важними стали художні та літературні часописи з Києва, Львова і Харкова, такі як *«Ранок»*, *«Україна»*, *«Жовтень»*, *«Вітчизна»*, *«Прапор»*, *«Літературна Україна»*, *«Літературна газета»*.
- ❖ Журнал *«Всесвіт»* започаткував переклади літературних творів сучасних зарубіжних авторів.

- ❖ Проте в Москві, як і в цілیم СРСР твори деяких письменників уряд не дозволяв друкувати в державних друкарнях.
- ❖ Такі письменники почали видавати свої твори самі – на циклостиллі (а mimeograph machine).

- ❖ Тоді, автори і їх друзі передавали товаришам чи знайомим щоб вони переписували і передавали іншим.
- ❖ Такі видрукувані твори називалися російською мовою, «саміздат», а українською мовою «самвидав».

❖ Протягом 60-тих і 70-тих років, *Самвидав* став головною формою швидкого розповсюдження найновіших, найцікавіших та найбільш контroversійних творів, без цензури Комуністичної Партії.

❖ Завдяки хоробрим переписувачам, багато творів які були заборонені комуністичною владою, переправлено за границю, де в українські діаспорі друкувалися українською, англійською, французькою, німецькою та іншими мовами.

ЗВІДКИ ПОХОДИЛИ ШІСТДЕСЯТНИКИ

- ❖ Хоча гурт людей яку називаємо *шістдесятниками* не мали одної філософії чи мистецької течії, їх єднали людські цінності, а особливо їхній український корінь.
- ❖ Шістдесятники походили із усіх частин України – Києва, Львова, Донецьку, Луганську, Миколаївщини, Херсонщини, Запоріжжя, Черкас, Волині, Закарпаття, Харкова, і так далі.

ШІСТДЕСЯТНИКИ - ПОЕТИ

- ❖ До групи найвизначніших поетів цього періоду входять велетні модерної української літератури.

ВАСИЛЬ СИМОНЕНКО

1935-1963

- ❖ Журналіст і поет.
- ❖ У віршах виступав проти русифікації і буденщини.
- ❖ Його поезія стала маніфестом шістдесятників.

ЛІНА КОСТЕНКО

НАР. 1930

- ❖ Лірична поетеса.
- ❖ У віршах шукає красу, любов, правду, мужність, історію нашого народу.

СВІТЛАНА ЙОВЕНКО

НАР. 1945

- ❖ Поетеса, прозаїк,
перекладач, публіцист.

ІРИНА КАЛИНЕЦЬ

1940-2012

- ❖ Поетеса, письменниця, філолог, активістка правозахисного руху.
- ❖ Усе життя боролася проти русифікації.

ІРИНА ЖИЛЕНКО

1941-2013

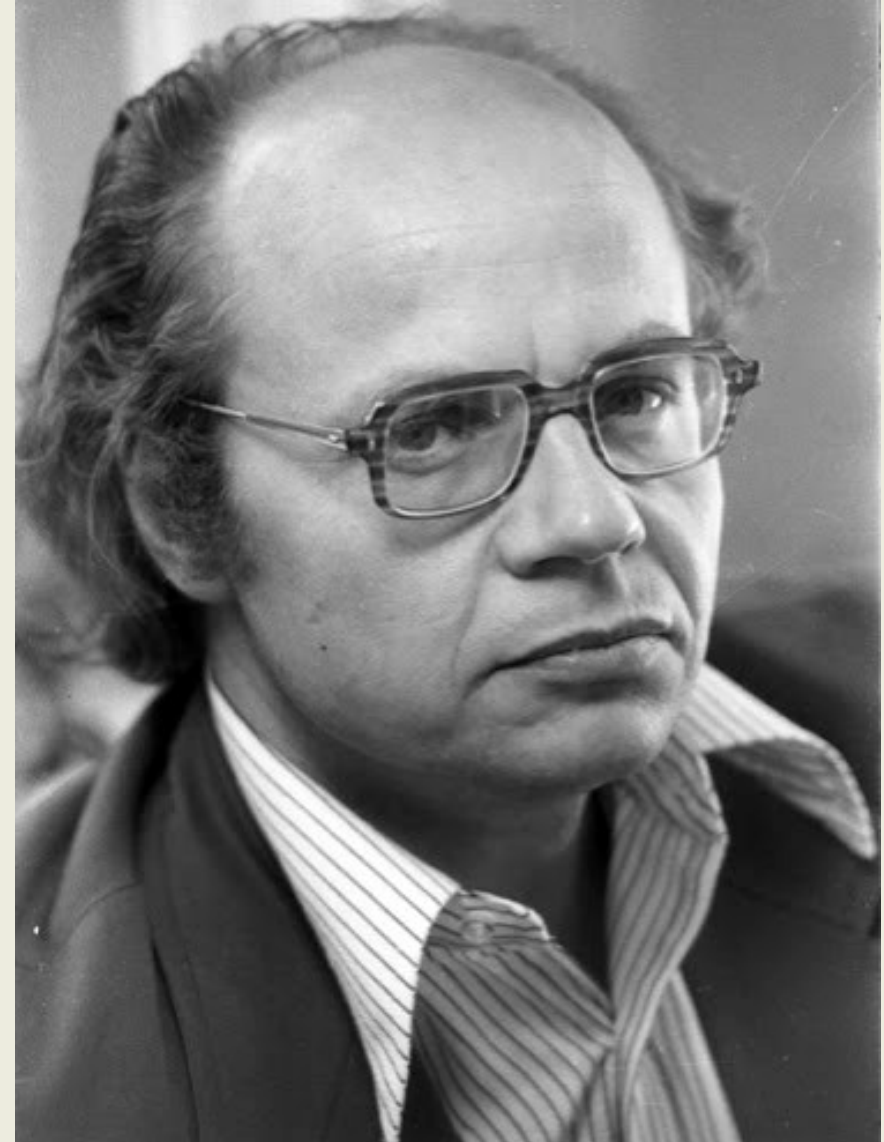
- ❖ Поетеса, дитяча письменниця, журналістка.
- ❖ В поезії розглядала теми краси, родинного життя, філософію Г. Сковороди, насолодою життя, меланхолією сучасного буття.

ІВАН ДРАЧ

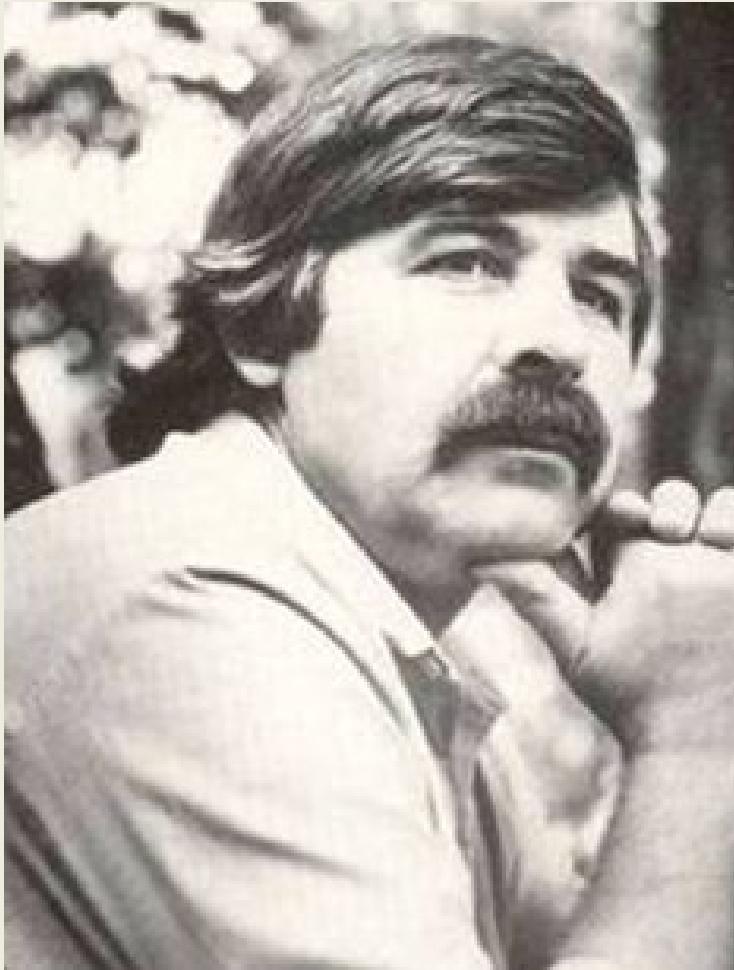
1936-2018

- ❖ Поет, кіно-сценарист, драматург, державний і громадський діяч.
- ❖ Відомий за численні поезії, та за сценарії фільмів «Криниця для спаглих» і «Ніж у сонці».

ВАСИЛЬ ГОЛОБОРОДЬКО

НАР. 1945

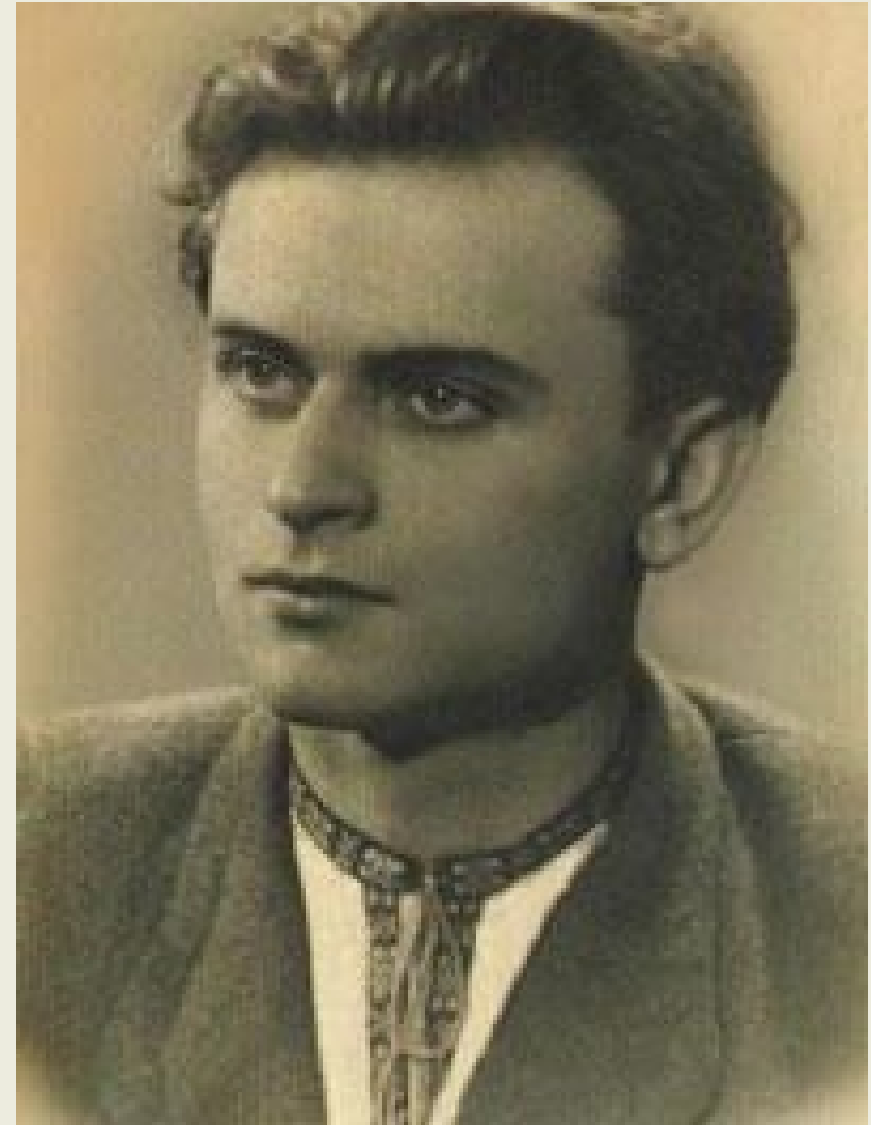
- ❖ Поет, який має неймовірний талант «привернули до себе увагу незвичайним баченням буденних речей, що поставали як дивний, чарівний світ».
- ❖ Заборонений друкуватися від 1969-1988.

ДМИТРО ПАВЛИЧКО

1929-2023

- ❖ Поет епічної форми, перекладач, літературний критик, громадський та державний діяч.
- ❖ Відомий за наполегливістю щоб творити українською мовою.

МИКОЛА ВІНГРАНОВСЬКИЙ

1936-2004

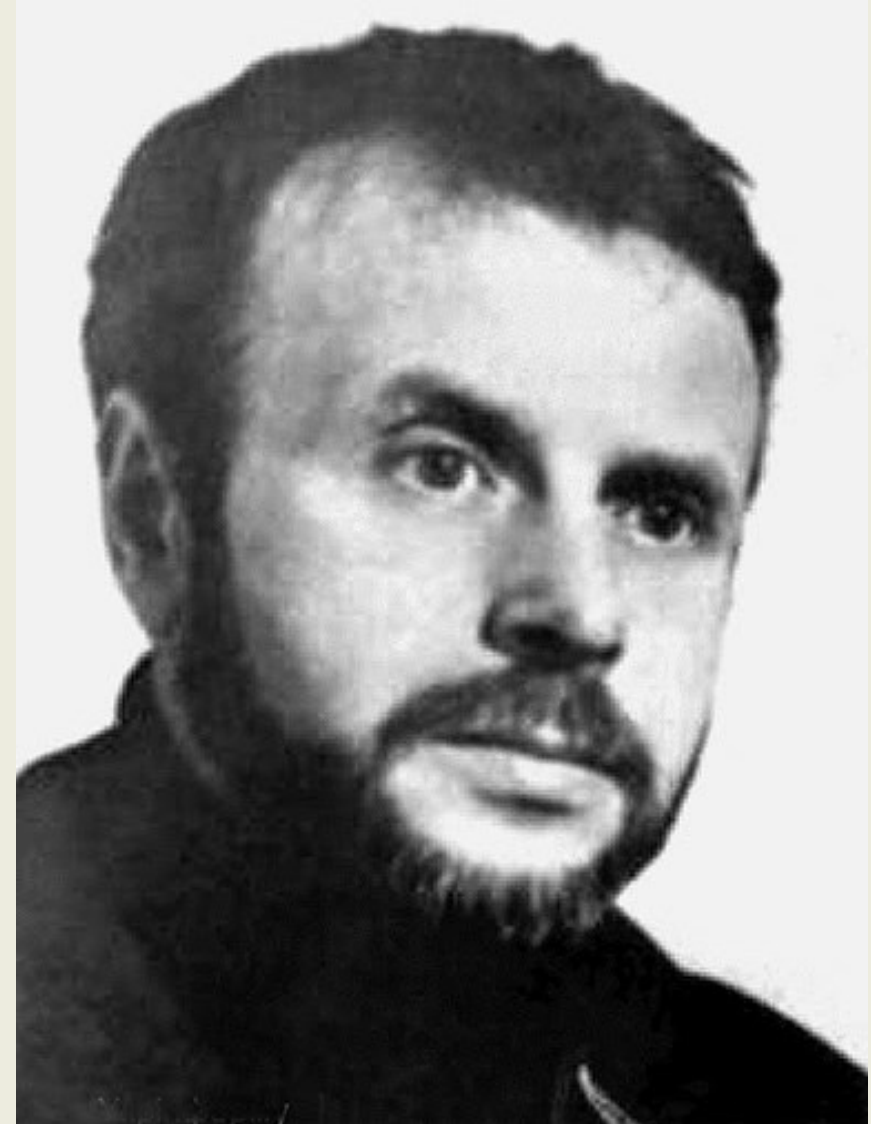
- ❖ Поет, письменник, кіно-режисер, актор, сценарист.
- ❖ Він творив на незвичайні теми, часто розглядаючи монументальні події, і наменші подробиці, в яких шукав значення про буття.

МИХАЙЛО ОСАДЧИЙ

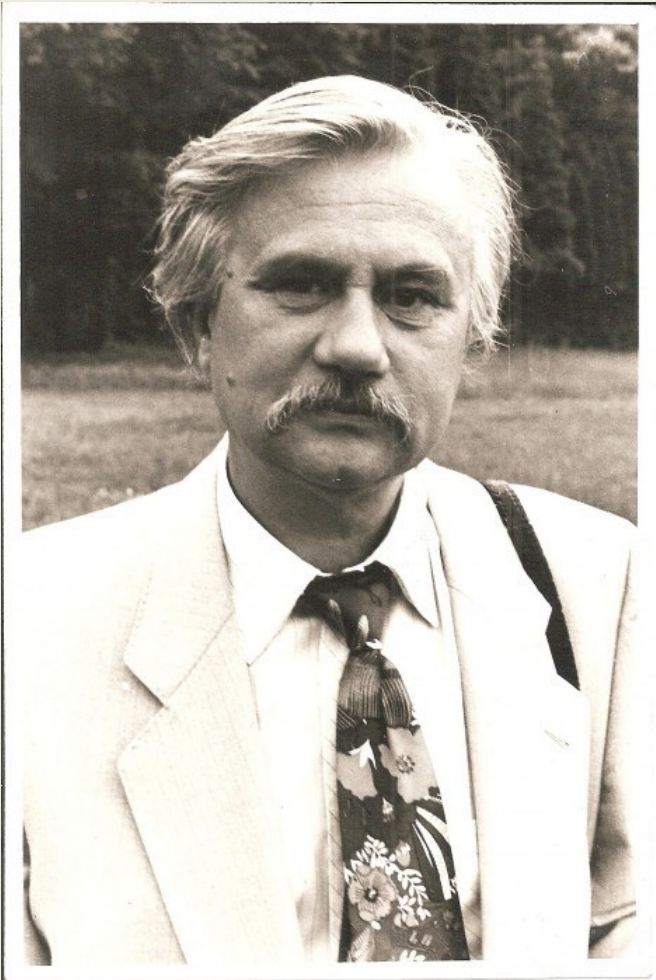
1936-1984

- ❖ Поет, журналіст, письменник.
- ❖ Арештований в 1965, у Гулагу написав спомин про конц-табір «Більмо» (Cataract). Книжку друковано на заході. Його знову арештовано.

ІГОР КАЛИНЕЦЬ

НАР. 1939

- ❖ Поет, і прозаїк.
- ❖ Як писав проф. Струк про Калинця, «[в його творах знаходиться] оспівування культури, любовне прагнення та суспільний протест».

ВАСИЛЬ СТУС

1938-1985

- ❖ Поет, журналіст, письменник, перекладач.
- ❖ Один із найталановитіших сучасних українських поетів.
- ❖ Запеклий воїн за необхідності збереження й розвитку української культури.

ШІСТДЕСЯТНИКИ – ПИСЬМЕННИКИ, ЖУРНАЛІСТИ, КРИТИКИ ТА ЕСЕЇСТИ

- ❖ До другої групи найвизначніших талантів цього періоду також входять велетні модерної української літератури.

ІВАН ДЗЮБА

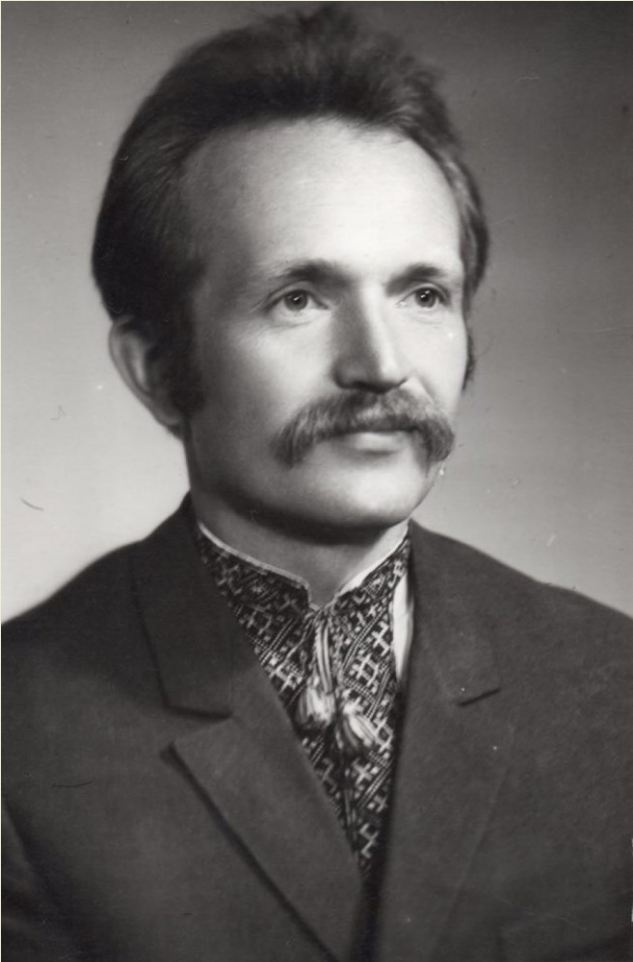
1931-2022

- ❖ Журналіст, письменник, літературний критик, редактор, громадський діяч.
- ❖ Суворо переслідуваний за есею *«Інтернаціоналізм чи русифікація»*, який був виданий різними мовами.

В'ЯЧЕСЛАВ ЧОРНОВІЛ

1937-1999

- ❖ Прозаїк, журналіст, публіцист, літературний критик, громадський і державний діяч, політик.
- ❖ Діяч руху опору проти зросійщення та національної дискримінації українського народу.

ІВАН БІЛИК

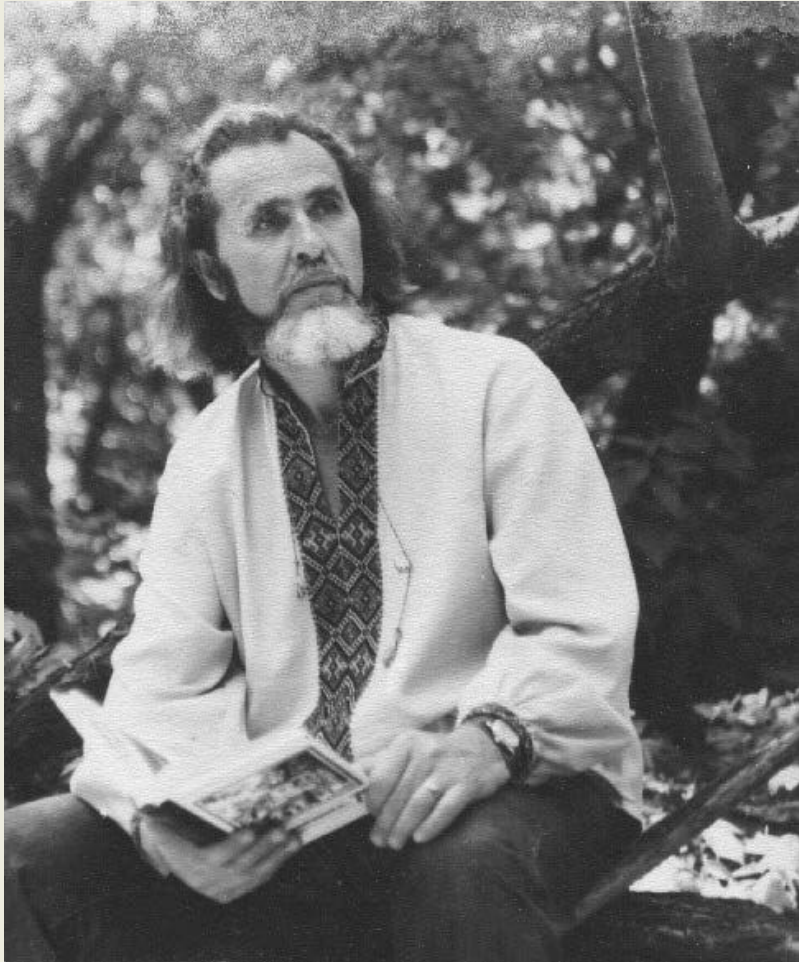
1930-2012

- ❖ Письменник.
- ❖ Переважно писав історичні романи.
- ❖ Зацікавлений давньою історією України та її культурною спадщиною.

ОЛЕСЬ БЕРДНИК

1926-2003

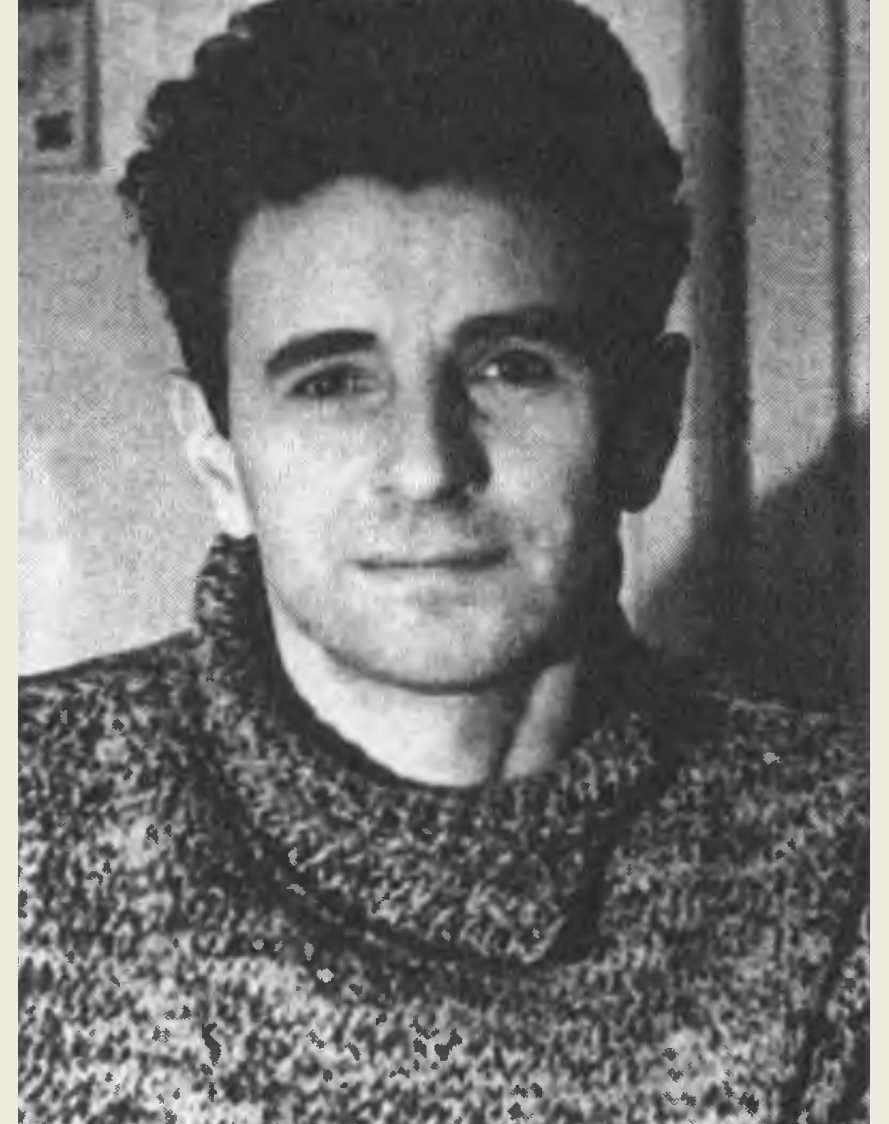
- ❖ Прозаїк та письменник фантаст (Sci-fi and fantasy writer), філософ, глобаліст, громадський діяч .
- ❖ Широко друкований по цілому світі, він писав дуже багато, навіть коли відбув майже 25 років ув'язнення.

ЄВГЕН СВЕРСТЮК

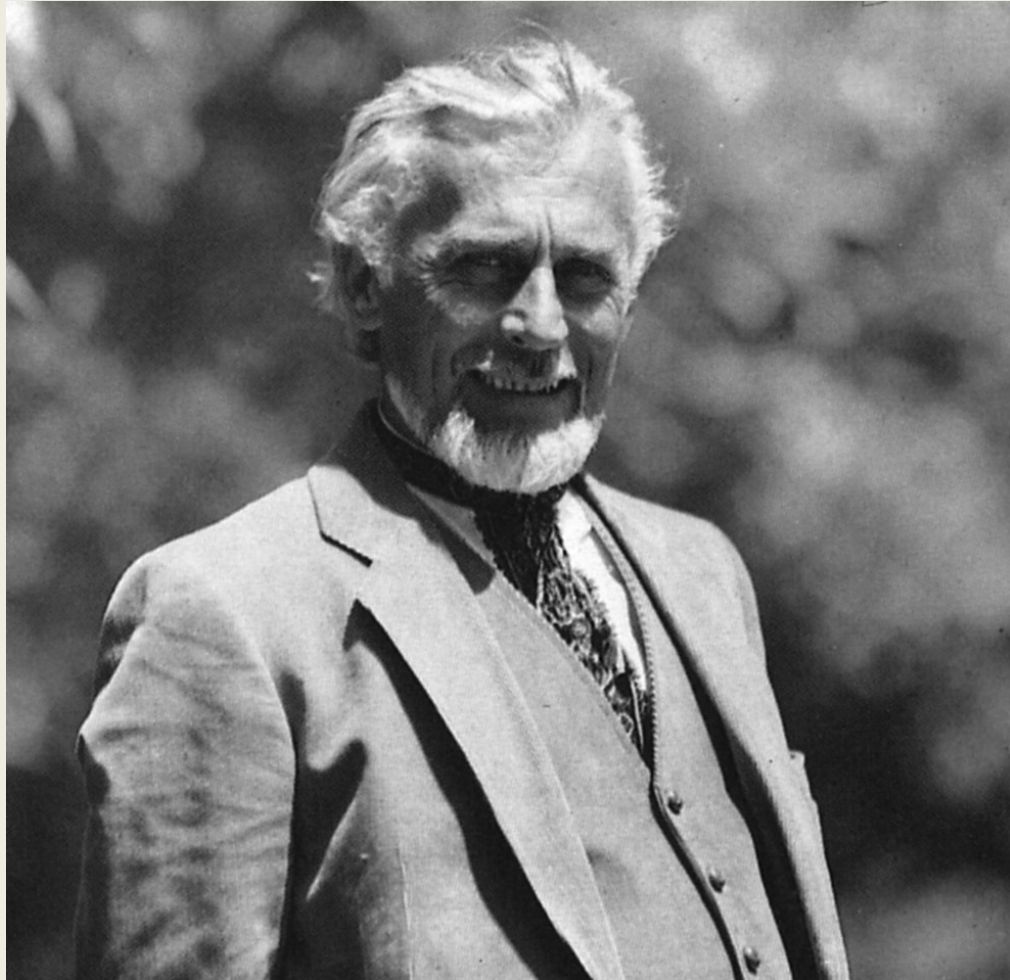
1927-2014

- ❖ Літературний критик, есеїст, поет, мислитель, філософ.
- ❖ У творах, розглядав релігійні теми, загальні людські цінності та права, пошаною до свого народного минулого.

РОМАН ІВАНЧУК

1929-2016

- ❖ Письменник історичних романів та повістей, редактор.
- ❖ Особливо знаний за його повісті та новелі про козацькі часи.

ІВАН СВІТЛИЧНИЙ

1929-1992

- ❖ Літературознавець, мовознавець, літературний критик, поет, перекладач.
- ❖ За друкування *Самвидаву* як також за сувору критику режиму, відбув понад 12 років Сибіру.

ВАЛЕНТИН МОРОЗ

1936-2019

- ❖ Історик, науковець та есеїст.
- ❖ Від 1965 р по 1979, майже постійно перебував в Гулагу.
- ❖ Знаний за сувоту критику комуністичного режиму.

- На фото молоді літератори (справа наліво): Євген Сверстюк, Ліна Костенко, Іван Світличний, Іван Драч, Іван Дзюба, Микола Вінграновський у Спілці письменників України. Середина 1960-х рр.

ШІСТДЕСЯТНИКИ – МИСТЦІ, РЕЖИСЕРИ, АКТОРИ

- ❖ До третьої групи надзвичайних талантів цього періоду входять велетні модерного українського мистецтва, музики театру і кіно.

АЛЛА ГОРСЬКА

1929-1970

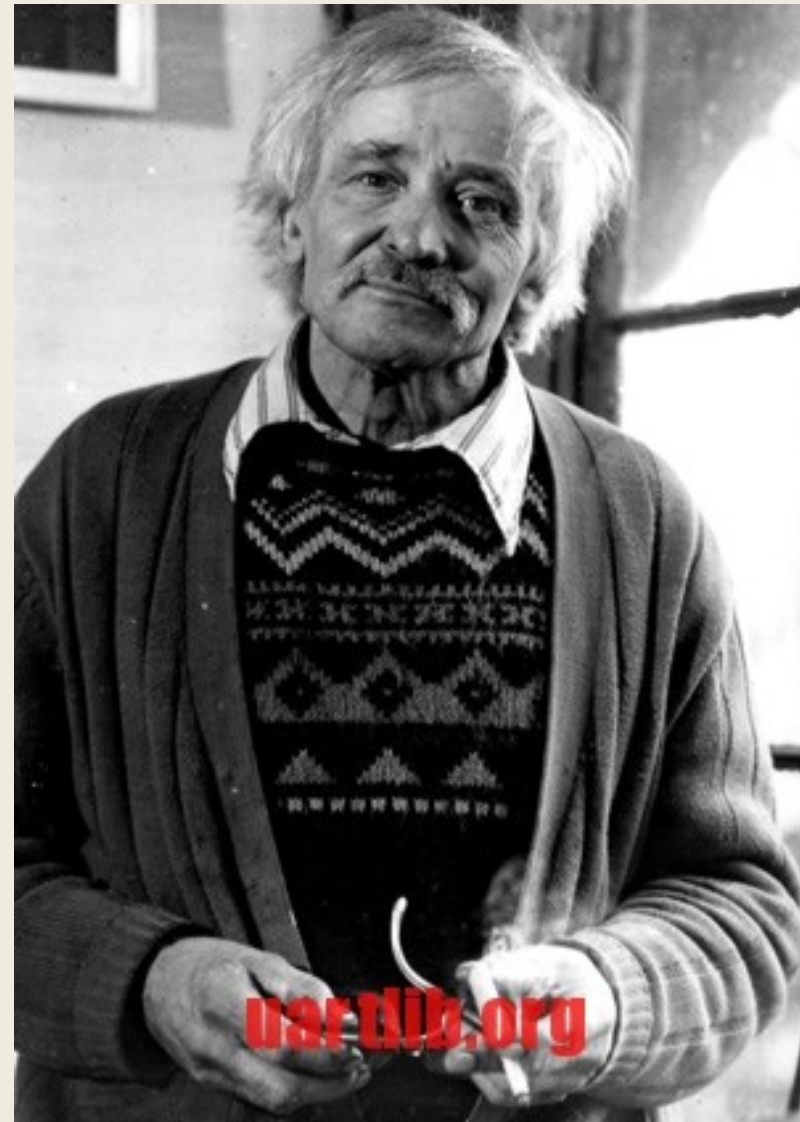
- ❖ Художник.
- ❖ Активна у русі авангардного і «андерґравнд» (underground) мистецтва.

ОПАНАС ЗАЛИВАХА

1925-2007

❖ Художник.

uzlib.org

ЛЕСЬ ТАНЮК

1938-2016

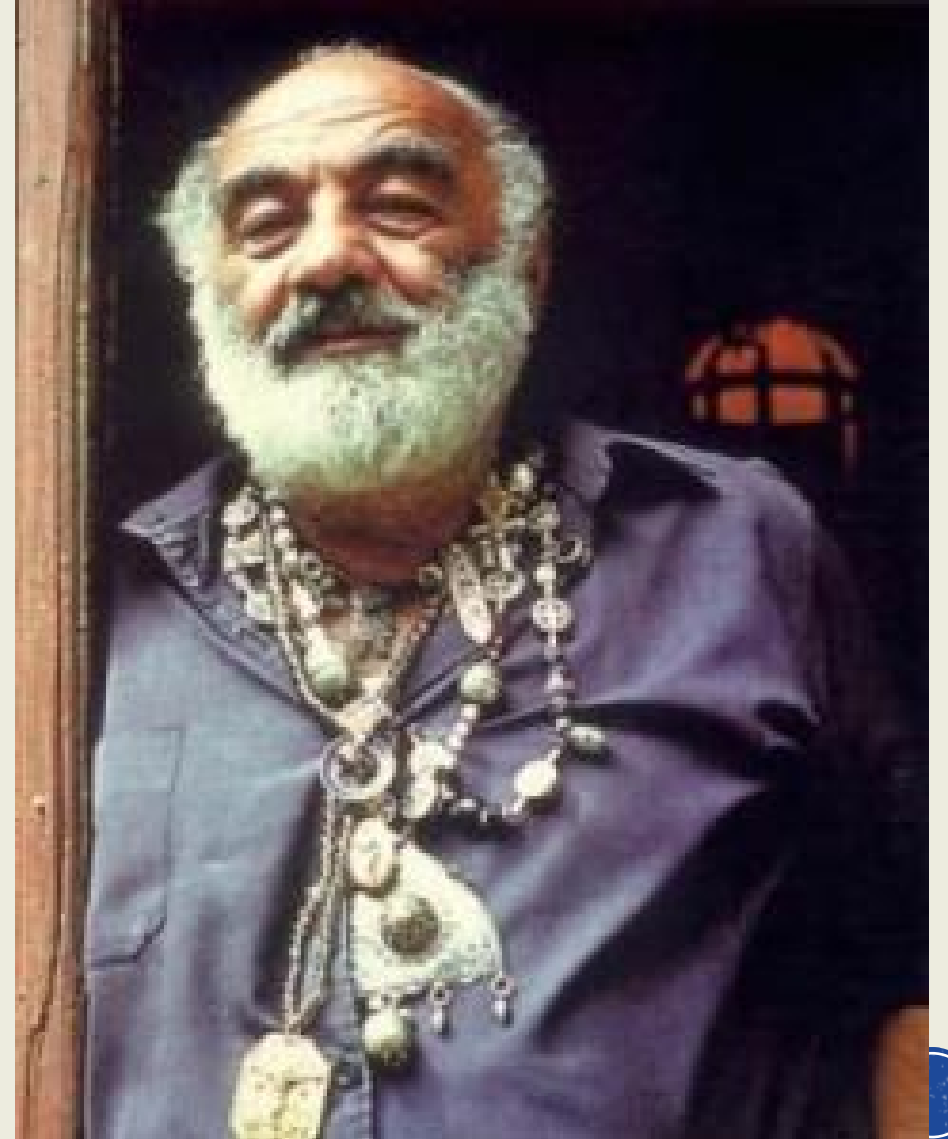
- ❖ Режисер театру і кіно, сценарист, перекладач, професор театрального мистецтва, .

СЕРГЕЙ ПАРАДЖАНОВ

1924-1990

- ❖ Кіно режисер вірменського походження, який творив українські та вірменські фільми.
- ❖ Особливо знаний за фільм *«Тіні забутих предків»*.

БОГДАН СОРОКА 1940-2015

- ❖ Художник, графік, етнограф.
- ❖ Засновник нової течії української графіки.

СТЕФАНІЯ ШАБАТУРА 1938-2014

❖ Художник і килимар.

- ❖ Ці, та багато інших, були представники української молоді, як відважилися протистояти режиму Радянського Союзу.
- ❖ Деяких, режим знищив; інших арештовано і довгими роками катовано в таборах суворого режиму; деякі розкаялися, інші ні.
- ❖ У 1970-тих, вони спонукали нових борців за людські права, правду, гідність, українську мову, літературу і культуру.

- ❖ Завдяки цим героям, в Україні не забулося про минуле, і розвинулося сучасне мистецтво і думання.
- ❖ Багато із шістдесятників, допомогло у створенню незалежної держави у 1991 р., та працювали та працюють на світле майбутнє України.

ПІДГОТОВИВ МГС. АНДРІЙ ПЕРЕКЛІТА

ШКОЛА УКРАЇНОЗНАВСТВА
ТОВАРИСТВА
“РІДНА ШКОЛА”
В ДЕТРОЙТІ

2021 – всі права застережені

